

KISKERESKEDELEM A NYUGAT-DUNÁNTÚLON

A kiskereskedelmi tevékenységet folytató gazdasági szervezetek az áruellátás biztosítása mellett fontos szerepet töltenek be az értéktérrelésben is. A Nyugat-Dunántúlon 2008-ban a kiskereskedelem szereplői folyó áron 87,1 milliárd Ft hozzáadott értéket állítottak elő. Az ágazatba tartozók a régió nemzetgazdasági teljesítményének pontosan 4%-át adták. Ez az arány valamelyest elmaradt az országostól, megyénként 3,6% (Győr-Moson-Sopron) és 4,6% (Zala) között szóródott. A nyugat-dunántúli hozzáadott érték 47,1%-át a régió északi megyéjében tevékenykedő szervezetek termelték meg.

A régióban 2008 végén 9530 kiskereskedelmi főtevékenységű vállalkozás működött. Az összes profitorientált szervezet 13,7%-a szakosodott kiskereskedelemre, részesedésük nem mutatott lényeges különbséget a megyék között. Minden tizedik vállalkozást ebben a régióban alapítottak. Számuk 2004 óta folyamatosan csökkent (négy esztendő alatt több mint ezerrel) az országoshoz hasonlóan. A fogyás mögött a piac telítődése, az üzletláncok térnyerése és nem utolsósorban az elmúlt két esztendőben a fogyasztás visszaesése húzódott meg, amelyet a gazdasági recesszió is befolyásolt. A vállalkozások 44,5%-a régió északi megyéjébe, egynegyede Vasba, háromtizede pedig Zalába helyezte a székhelyét.

A Nyugat-Dunántúlon a kiskereskedelmi egységeket üzemeltető gazdasági szervezetek között sűrűbben találkozhatunk egyéni vállalkozásokkal, mint országosan. Ez a régió határ menti elhelyezkedése mellett – markáns a szomszédos országokból ide irányuló bevásárlóturizmus hatása – az idegenforgalmi vonzáscentrumok sűrű előfordulásával magyarázható. A kereskedelemmel, javítással foglalkozó vállalkozások foglalkoztatásban betöltött súlya jelentősnek mondható. A három megyében együttesen 2008-ban átlagosan 43,7 ezer személynek biztosított munkahelyet. Az alkalmazásban állók 13,2%-a ebben a gazdasági ágban

helyezkedett el. Az átlagosnál magasabb volt az arányuk Győr-Moson-Sopron és Zala megyében, alacsonyabb pedig Vasban. Minden második munkavállaló a régió északi megyéjében működő vállalkozásokban dolgozott.

Magyarországon az évtized elejéhez viszonyítva lényegében válto-

zatlan maradt a kiskereskedelmi egységek száma. A Nyugat-Dunántúlon eközben a bolthálózat erőteljesen koncentrált. A legutolsó rendelkezésre álló adatok alapján a régióban 2009. június 30-án 16.258 üzlet állt a vásárlók rendelkezésére, 831-gyel, azaz 4,9%-kal kevesebb, mint 2000. december 31-én. Minden tizedik magyarországi üzletet ebben a régióban nyitottak meg. Közel egy évtized leforgása alatt mindhárom megyében mérséklődött az elárúsítóhelyek száma, ezen belül a legnagyobb mértékű fogyás Vas megyében, a legkisebb pedig Győr-Moson-Sopronban történt. A Nyugat-Dunántúlon a bolthálózat egyre inkább a régió északi megyéjében összpontosul. 2000-ben az üzletek 43,5%-a üzemelt Győr-Moson-Sopron megyében, 2009. június végén már 44,9%-uk. Közel egy évtized leforgása alatt Zala megye részesedése szintén nőtt egy kissé, Vas megyéé viszont 1,9 szá-

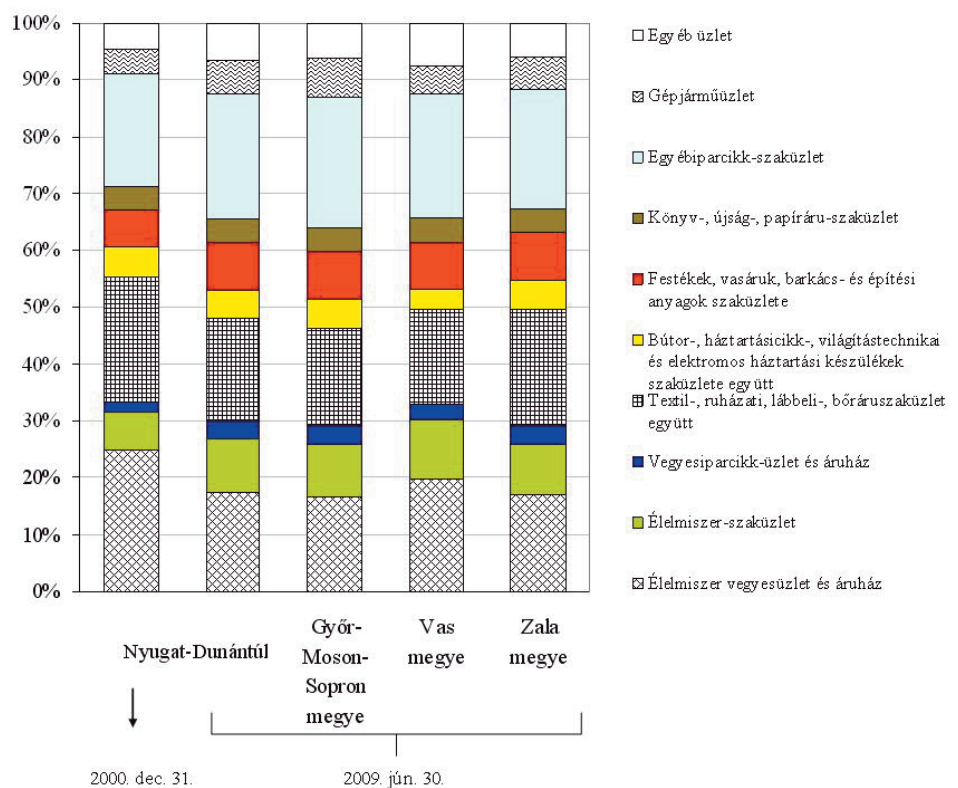
zalépponttal 23,7%-ra zsugorodott.

A működtetésben az elmúlt években mérséklődött az egyéni vállalkozók szerepe, mivel a kisboltok a leginkább kiszolgáltatottak az üzletláncok térhódításának. A régióban az évtized elején a magánvállalkozók irányították a kiskereskedelmi üzletek felét, 2009. félév végén már csak 37,4%-át. Részesedésük ennek ellenére kissé felülmúlta az országosát. A régió belül Zala megyében volt a legmagasabb az egyéni vállalkozók aránya az üzlemtetésben, ami összefügghet a keresletet erőteljesen dekoncentrááló aprófalvas településszerkezettel.

A kiskereskedelmi üzlethálózat struktúrája az elmúlt évtizedben gyökeresen átalakult, ami változást hozott a vásárlási szokásokban is. A kínálati oldalon egyre markánsabbá vált a többnyire külföldi érdeklés-

A kiskereskedelmi üzletek megoszlása üzlettypus szerint

Bevásárlóközpontok, hipermarketek, 2008. december 31.

Megnevezés	Száma összesen	2000. december 31. = 100,0	Működő egység		A bevásárlóközpontokban, hipermarketekben lévő kiskereskedelmi üzletek aránya, %
			összesen	ebből: kiskereskedelmi üzlet	
Győr-Moson-Sopron megye	15	150,0	438	363	4,9
Vas megye	6	542,9	76	61	1,6
Zala megye	11	384,5	223	185	3,6
Nyugat-Dunántúl	32	199,7	727	609	3,7
Ország összesen	239	206,4	9 399	7 761	4,9

gű vállalatok által irányított üzletláncok szerepe. Az általában a nagyvárosok peremén kialakított, jól megközelíthető helyeken lévő, ingyenes parkolást biztosító bevásárlóközpontok, hipermarketek nemcsak nagy alapterületű áruházaknak adnak helyet, hanem számos kisebb, bizonyos termékek forgalmazására szakosodott üzletnek is. A régióban 2000-ben tíz, 2008 végén azonban már 32 bevásárlóközpont és hipermarket működött. Ezekben 2000-ben együttesen 300, 2008-ban viszont már több mint kétszer annyi, összesen 609 kiskereskedelmi bolt üzemelt. 2008 végén már az elárúsítóhelyek 3,8%-ának biztosítottak elhelyezést. Az arány Győr-Moson-Sopron megyében volt a legmagasabb, ahol az országoshoz hasonlóan minden huszadik bolt kínálta termékeit, szolgáltatásait bevásárlóközpontban vagy hipermarketben.

Az üzletek számának visszaesése ellenére az elmúlt években bővült a fogyasztási cikkek bemutatásának és értékesítésének helyet adó terület nagysága. A Nyugat-Dunántúlon 2003 és 2008 között 137 ezer nm-rel 1,9 millió nm-re nőtt a boltok együttes alapterülete, megyénként azonban eltérően alakult. Győr-Moson-Sopronban, ahol a boltok összesített alapterületének közel fele található, 15,1%-os növekedés, miközben Vasban 3,2%-os csökkenés történt. A folyamatok révén az üzletek átlagos területe 103 nm-ről 116 nm-re változott. Utóbbi 6 nm-rel múlta felül az országosát. A régióon belül Győr-Moson-Sopronban találkozhatunk a legnagyobb üzletekkel, átlagos méretük 2008 végén elérte a 130 nm-t, ami a legalacsonyabb Vas megyei mutatónál 23 nm-rel volt nagyobb.

Az elmúlt évtizedben módosult a kiskereskedelmi üzlethálózat szerkezete. Ez összefügg azzal, hogy bővült a forgalmazott áruk palettája, a lakosság jövedelmi helyzetének ala-

kulásával együtt pedig változtak az egyes társadalmi rétegek fogyasztási szokásai, igényei, ami hatott a kínálati oldalra is. Az átalakulás egyik szembevető jele, hogy a régióban 2000 decembere és 2009 júniusa között csaknem ötödével csökkent az élelmiszerüzletek és -áruházak száma. 2000-ben még az egységek közel egyharmada forgalmazott mindennapi háztartási szükségleteket kielégítő termékeket, 2009. június végén már alig több mint egynegyedük. Közben a nagyobb alapterületű élelmiszer-vegyesüzletek és -áruházak állománya erőteljesen apadt, addig a kisebb részesedést képviselő élelmiszer-szaküzletek és a halféleségek és dohányárúk értékesítésére specializálódtak kivételével bővült. Különösen népszerű lett a látványpekcségek alapítása, a kenyér-, pékáru- és édesesszakületek száma megháromszorozódott az elmúlt közel egy évtizedben.

Az üzletek legnépesebb csoportját az iparcikkszettek és áruházak képviselik, 2009 végén az egységek kétharmadát tették ki. Számuk a régióban 2000 óta lényegében stagnált, üzlettípusonként azonban különbözőképpen változott. A vevőkért folytatott versenyben egyrészt az iparcikkek széles választékát kínáló, nagy alapterületű áruházak kerültek ki győztesen, számuk ugyanis másfélszeresére nőtt. Rajtuk kívül az építőanyagokat és háztartási felszerelése-

ket forgalmazó szaküzletek elterjedése fokozódott az évtized elejéhez viszonyítva. Az üzletek 22%-át tömörítő egyébiparcikk-szaküzletek legtöbb típusában emelkedett a boltok száma. Ezek többnyire olyan üzleteket ölelnek fel, ahol a forgalmazott áruk között gyakoriak az újdonságok, valamint a magas technológiai színvonalat képviselő és divatos termékek. (Ide tartoznak a telekommunikációs termékeket forgalmazó szaküzletek, a számítógép-, periféria-, szoftverszaküzletek, sportszer-szaküzletek, óra-ékszer szaküzletek.) Ezzel szemben a kifejezetten ruházati cikkek, textíliák, lábbelik és bőrtermékek, továbbá elektromos háztartási cikkek értékesítésére alapított boltoknak erőteljes konkurenciát jelentenek az áruk széles választékát versenyképes áron kínáló hipermarketek. A kiélezett piaci versenyben a kisboltok üzemeltetői rendszerint alulmaradnak, ezért is mérséklődött e területeken az elmúlt időszakban az üzletek száma. Az egészségmegőrzés és a szépségápolás egyre fontosabb az emberek mindennapi életében. A háziállatok tartása pedig népszerű szabadidős tevékenység lett. E kis részesedésű, mindazonáltal fel-felbukkanó piaci szegmensekben a növekvő kereslet kiszolgálására a közelmúltban sok új boltot nyitottak.

A személygépkocsik iránti igény permanensen nőtt az elmúlt évek-

ben. A forgalom bővülését a jövedelmi helyzet javulása mellett elősegítette az értékesítési konstrukciók kiszélesedése is. A Nyugat-Dunántúlon 2009 végén már majdnem minden harmadik lakosra jutott egy személygépkocsi. A kereslet kielégítéséről a régióban 2009. június 30-án közel ezer gépjárműüzlet gondoskodott, melyek a kiskereskedelmi boltok 6,1%-át képviselték. Számuk 2000 óta több mint egyharmaddal gyarapodott. Az üzemanyagok forgalmazásának piaca ugyanakkor úgy tűnik, telítődött. A régióban 2009. fél év végén 217 üzemanyagöltő állomás állt az autósok rendelkezésére, mindössze eggyel több, mint az évtized elején.

Az üzlethálózat összetétele megyénként kissé különbözött. Győr-Moson-Sopronban például az átlagosnál gyakrabban találkozhatunk egyébiparcikk- és gépjárműszaküzletekkel, Vasban pedig napi háztartási cikkeket forgalmazókkal. Zalában a textíliákat, ruházati cikkeket, cipőket és bőráruféleségeket értékesítő üzletek régiós átlaghoz viszonyított sűrűbb jelenléte emelhető ki. A Nyugat-Dunántúlon 2009-ben a kiskereskedelmi egységek forgalma a gyógyszertárakkal és vendéglátóhelyekkel együtt meghaladta a 745 milliárd forintot. Az eladott áruk és nyújtott szolgáltatások értéke az országos 10,2%-át tette ki. A forgalom volumene 2007 óta évről évre csökkent, a gazdasági válság következményeként 2009-ben 4,3%-kal maradt el az előző évitől. A visszaesés nagysága az elmúlt évben még így is a magyarországi régiók között a második legalacsonyabb volt.

Kiskereskedelmi üzletek, 2009. június 30.

Megnevezés	Száma, összesen	2000. december 31. = 100,0	Megoszlás, %	Egyéni vállalkozás által üzemeltetett üzletek aránya, %	Ezer lakosra jutó kiskereskedelmi üzlet	Átlagos alapterület 2008. december 31-én, m ²
Győr-Moson-Sopron megye	7 303	98,3	4,7	36,9	16,3	130
Vas megye	3 849	87,9	2,5	37,0	14,8	107
Zala megye	5 106	96,7	3,3	38,4	17,6	114
Nyugat-Dunántúl	16 258	95,1	10,4	37,4	16,3	119
Ország összesen	156 812	100,0	100,0	36,2	15,6	113

A fenti témákról bővebben olvashat a www.ksh.hu internetes oldalon, vagy keresse kiadványainkat a KSH Győri Igazgatóságának tájékoztatói és információszolgáltatási osztályán (Győr, Bem tér 19., tel.: 96/502-400).